

Dravske banovine. Monografsko publikacijo sklene prispevek geografov Matije Zorna, Roka Cigliča in Primoža Gašperiča, ki obravnava stare zemljevide kot vhodni sloj za določanje nekdanjih meja v sodobnem koordinatnem sistemu. Geografski prispevek je bil v pričujočem projektu z metodološkega vidika zelo pomemben, saj je iskanje ostankov obmejnih objektov in drugih ostankov na meji potekalo s pomočjo sodobnih navigacijskih naprav. V veliko pomoč pri tem delu so bili tudi najsodobnejši lidarski posnetki površja, ki prikazujejo površje brez rastlinskega pokrova in so tako različne deformacije, tudi antropogenega nastanka, na posnetkih zelo lepo vidne, kar iskanje na terenu močno olajša. Sodelovanje zgodovinarjev in geografov pri tem projektu se je izkazalo za zelo uspešno, kar raziskovalke in raziskovalce napeljuje na takšno sodelovanje tudi v prihodnje.

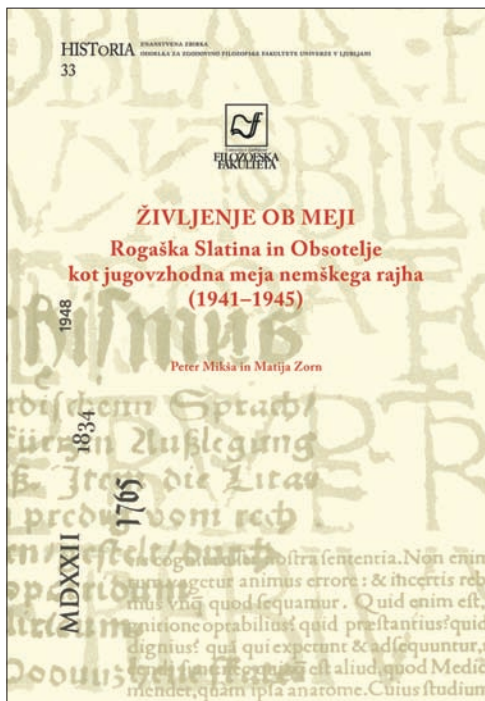
Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.4312/9789610603047>.

Matjaž Geršič

Peter Mikša, Matija Zorn:

Življenje ob meji: Rogaška Slatina in Obsotelje kot jugovzhodna meja nemškega rajha
Historia 33

Ljubljana 2020: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 106 strani, ISBN 978-961-06-0315-3 (tiskana različica), ISBN 978-961-06-0313-9 (elektronski vir)



Monografija *Življenje ob meji: Rogaška Slatina in Obsotelje kot jugovzhodna meja nemškega rajha (1941–1945)* osvetljuje dogodke in življenje v Rogaški Slatini in ob reki Sotli v času, ko je bilo Obsotelje skupaj z Rogaško Slatino mejno območje med nemškim rajhom in Neodvisno državo Hrvaško. Avtorja lokalno zgodovino preučevanega območja razčlenita v 18 poglavij in jo povežeta z dogodki tako na ravni tedaj okupirane Jugoslavije kot tudi na ravni medvojnne Evrope.

Monografija je nastala s kombinirano rabo znanstvenih metod iz več ved, med katerimi poleg zgodovine izstopa tudi geografija. Ob preučevanju arhivskega gradiva in literature, je namreč opazno tudi raziskovanje avtorjev na terenu med prebivalci tamkajšnjih lokalnih skupnostih. Osnovno besedilo je oplemenitenjeno s citati domačinov, ki so se spominjali tedanjega življenja ob utrjenih mejah. Branje popetrijo tudi zemljevidi in številne fotografije, ki bralcu omogočijo boljšo vizualizacijo sicer kompleksnih in težko predstavljaljivih razmer ter dogodkov.

V monografiji so uvodna poglavja namenjena umestitvi medvojnega življenja in dogodkov v Rogaški Slatini ter Obsotelju v okvir širših družbenih in političnih razmer med drugo svetovno vojno. To območje je po kapitulaciji Jugoslavije aprila 1941 in razdelitvi slovenskega ozemlja med štiri okupatorje postalo s strateškega vidika pomemben skrajni jugovzhodni del Tretjega rajha, ki je mejil na novoustanovljeno Neodvisno državo Hrvaško. Avtorja nato opišeta vzpostavljanje mejnega režima med obema državama, po korakih od Hitlerjeve določitve meja okupiranih ozemelj v Sloveniji, do terenskega dela nemško-hrvaških mejnih komisij. Osvetljeni so številni vidiki vzpostavljanja meje med državama: od postavljanja mejnikov, do gradnje obmejnih stražarnic, vzpostavljanja obmejnega režima in prihoda nemških vojakov za nadzor meje. Rogaška Slatina je bila središče, od koder se je koordiniral potek tovrstnih procesov na celotnem območju.

V drugem delu monografije je opisano tedanje vsakdanje življenje na obmejnem območju. Bralec uvidi težave domačinov zaradi strogih kontrol na meji, ki jim je oteževala opravljanje vsakodnevnih opravil. Vključeni so pretresljivi zapisi o nesrečah na obmejnih minskih poljih, kjer je več ljudi izgubilo življenje ne le med vojno, temveč celo več let po njenem koncu. Avtorja pokažeta tudi na iznajdljivost lokalnih skupnosti, saj so se ne glede na strog režim med ljudmi čez močno varovano mejo obdržale medčloveške vezi in so se oblikovale celo tihotapske poti. Zadnja poglavja so osredotočena na dogodke, ki so se zgodili v letih 1944 in 1945. Tedaj so po Hitlerjevem naročilu mejo močno utrdili s številnimi protitankovskimi jarki, strelskimi gnezdi in bunkerji – gradili so tako imenovani *Südostwall* (jugovzhodni zid), ki naj bi branil Tretji rajh pred prihajajočo Rdečo armado z vzhoda. Ostanki bunkerjev so ponekod še vedno vidni, prepoznani pa so bili s pomočjo računalniške analize digitalnega modela reliefa in terenskih raziskav.

Pričujoča monografija je z več vidikov zgleden primer preučevanja lokalne zgodovine. Prvič: dogodki na lokalni ravni so pojasnjeni in ustrezno vpeti tudi v širše zgodovinske dogodke. Bralec zato zlahka uvidi, da so dogodki in življenje na obmejnem območju Obsotelja in Rogaške Slatine potekali v tesni povezavi z drugimi procesi med drugo svetovno vojno. Drugič: v monografiji se vidi uporaba premišljene kombinacije metod raziskovanja, ki so omogočile večstranski (narativni, fotografski in kartografski) pogled na dogodke in vsakdanje življenje na preučevanem območju. Tretjič: v zadnjih sto letih sta bila Rogaška Slatina in Obsotelje kot mejni območji prizorišče raznolikih mejnih sistemov in varovanj meja. Vsak od teh sistemov nadzora je bolj ali manj odražal tudi prevladujočo ideologijo in družbenopolitični ustroj političnih entitet, čigar meje so se na tem območju stikale. Avtorja se tega dobro zavedata, saj že v uvodu monografije opozorita na dejstvo, da je danes ta meja spet ograjena in vse bolj nadzorovana, kar pri domačinih, ki se grozot druge svetovne vojne še spominjajo, povzroča svojevrstni *déjà vu*; pa je vzrok zanj zgolj boleč zgodovinski spomin ali gre tudi za zlovesčoo prerokbo?

Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.4312/9789610603139>.

Erik Logar